

Avreiðingarprísurin kann hækka 4-5 krónur fyri kilo

– Tað ber væl til at fáa nógv meiri burtúrur fiskinum, enn vit fáa nú. Ganga vit nýggjar leiðir, ber tað til hækka avreiðingarprísinn einar 4-5 krónur fyri kilo. Men tað krevur, at vit fáa fleiri fólk við útbúgvingum. Tí vitan er ein av okkara størstu trotvørum, sigur Egil Olsen, fiskivinnufrøðingur

ÁKI BERTHOLDSSEN

–Tað ber væl til at menna tað føroysku fiskivinnuna munandi.

–Men tað krevur sjálvandi, at vit hava hugsjónir og at vit tora at bróta upp úr nýggjum.

Hetta sigur Egil Olsen, stjóri á Sandoy Seafood.

Umframt útbúgving sum fiskivinnufrøðingur, hevur hann eisini 10 ára drúgvur royndir í føroyskari fiskivinnu, fyrst sum stjóri á Norðis á Eiði, síðani sum stjóri á Tvoroyrar Flakavirki og aftaná tað, leiðari hjá Føroya Fiskavirking, áðrenn hann, saman við øðrum, stovnaði Delta Seafood á Tvoroyri, sum aftur stovnaði Sandoy Seafood.

Helvtin av fiskinum fyri skeytið

Óg hann ivast ikki í, at tað eru møguleikar at menna føroysku fiskivinnuni munandi.

– Tann fyrsti møguleikin, eg hugsi um, er at fáa størri nýttu burtúrur tí fiskinum, sum er, og sum verður avreiddur.

– Veruleikin er, at helvtin av fiskinum hevur púra onki virði, tvørturímóti eru tað enná virki, sum noyðast at gjalda fyri at sleppa av við tað.

Tað, um hann hugsar um er slógvíð, livur og aðrar innvølar.

Hann visir m.a. á, at bæði íslendingar og norðmenn fáa rættliga nógv burtúrur slíkari hjáframleiðslu.

–Íslendingar, eru eitt nú farnir at turka høvd og at gera ymsar saltaðar vørur burtúrur.

– Tað er eisini stórt virði í innvøllum.

–Eitt nú vita vit, at norðmenn fáa rættliga nógv burtúrur at gera hávirkað lysi og enzym burtúrur slógví.

– Hetta eru vørur, sum m.a. verða brúkt í matvøru-íðnaðinum og heilivágsíðnaðinum.

Egil Olsen nevnr, at nýliga er eitt virki bygt í norð-noregi fyri 70 milliónir, bara til at gagnnýta slógv og tað, sum vit kalla burturkast.

Harumframt eru tað fleiri onnur virki, sum bara virka slógv og annað, sum fyrr

hevur verið tveitt burtur.

Egil Olsen sigur, at tað eru stórir møguleikar í slógvinum.

Afturat slógvinum frá tí „vanliga“ fiskinum, er eisini nógv slógv frá laks, sum eisini kann brúkast til sama endamálið.

Kann hækka 4-5 krónur kilo

Egil Olsen sigur, at megna vit at fáa meiri burtúrur eini hjáframleiðslu, hevði tað eisini ókt munandi um kappingarførið hjá fiskivinnuni.

– Og tað kappingarførið kann t.d. brúkast til at fáa fatur á tí fiskinum, sum nú fer óvirkaður av landinum.

Hann nevnr dómi úr Noregi, at tað fer stóran týðning fyri avreiðingarprísinn, um hjáframleiðslan verður gagnnýtt.

– Norðmenn vænta, at verður hjáframleiðslan gagnnýtt, fer tað at merkja, at avreiðingarprísurin kann hækka einar 4-5 krónur, tey næstu átta-tíggju árin sigur hann.

–Bróta vit upp um armar, hava vit somu møguleikar í Føroyum, sigur Egil Olsen.

– Norðmenn vænta eisini, at virðisókingin burtúrur slíkari hjáframleiðslu fer at verða ein milliard í Noregi um tvey ár.

Krevur nýhugsan

Men fiskivinnufrøðingurin sigur, at skal nakað slíkt verða veruleiki í Føroyum, krevst nýhugsan.

–Tað krevst, at fólk trúgva uppá tað og fáa onnur at trúgva uppá tað. Og tað krevur pening. Tað krevur samstarv. Men ikki minst krevur tað vitan.

– Vit hava bæði rávøruna og fólkíð.

– Men vitanina, hana mangla vit.

Stórir møguleikar í laks

Stjórni á Sandoy Seafood ivast heldur ikki í, at tað eru stórir møguleikar at fáa meiri fyri laksin.

– Nógvan tann størsti parturin av laksinum, sum vit útflyta er heilur laksur, kanska 70-80%.

–Metingar siga, at um fá ár fara vit at útflyta eina 50.000 tons av laks, um alt gongst sum ætlað.

– Sjálvsagt eru veldugir møguleikar fyri virðisóking tí.

Hann visir á, at tað er stór avlopsorka á virkjunum, sum eru, og hon kundi verið brúkt til at skera laks til flak og annað.

– Tað eigur at bera til at fáa nýttu burtúrur framleiðsluorkuni, sum er til avlops á føroysku virkjunum.

– Í Noregi verður alsamt størri partur av útflytinginum av alifiski tað sama, sum vanliga verður gjørt við tosk, tvs, fesk flok og aðrar virkaðar vørur.

Egil Olsen væntar, at gongdin við laksinum verður tann sama, sum gongdin við kongafiskinum.

– Í fyrstuni útflyttu vit hann heilan, so fóru vit at útflyta fryst flok og at enda fesk flok.

Gransking og útbúgving

Men Egil Olsen sigur, at skulu vit yvirhøvur gera okkum vónir um at menna okkara fiskivinnu munandi, er tað avgeið neyðugt at leggja størri dent á útbúgvingar og gransking.

–Tað er ótrúligt at hugsa sær, at vit, sum eru ein fiskivinnutjóð, ikki hava nakað sum eitur matvøru-gransking í Føroyum.

– Nógv verður tosað um vørmenning. Men tað er ongín gransking av nøkrum sum helst slag.

– Ongin granskar og kannar, hvørjar vørur, vit skulu leggja dent á. Og ongín granskar, hvat vit kunnu gera, fyri at fáa meiri burtúrur tí, sum vit hava.

– Vit gera nógv havrannsóknir og fiskirannsóknir.

– Og tað skulu vit sjálvandi. Men tað er yvirhøvur ongín gransking í hinum endanum fyri at finna fram til, hvat vit kunnu fáa burtur tí, vit hava.

– Bæði í Íslandi og í Noregi eru heilir stovnar, sum onki annað hava at gera, uttan at granska, hvussu teir kunnu fáa meiri burtúrur rávøruni.

– Í Føroyum gera vit onki, uttan at gera sum hini.

–Men tá eru hini longu komin eitt stig lonri framá.

– Tí halta føroyingar alla tíðina aftaná.

Hetta heldur Egil Olsen er ein ógvuliga stórur trup-

ulleiki.

–Tíverri hava vit alt ov fá fólk við høgum útbúgvingum í føroysku fiskivinnuni.

– Og tað krevst fyri at koma framá. Tí skulu vit vinna framá, er tað neyðugt at hava hugsjónir um at gera annað enn bara tað, sum vit altíð hava gjørt.

– Tað er ilt at siga, hví tað er ein trupulleiki.

– Men ein orsök kann vera, at tey ungu fara av landinum, mest til Danmarkar, at fáa sær eina útbúgving, sum er skræddarsýmað til donsk víður-skifti.

– Og tað er ikki vist, at tann útbúgvingin hóskar til føroysk víðurskifti.

– So fáa tey ikki eitt starv í Føroyum, sum hóskar til teirra útbúgving, bliva tey verandi uttanlands.

– Ella eisini koma tey heim til Føroyar í eitt alment starv.

–Og har meini eg, at tey fánað spakuliga burtur, tí teir veruliga avbjóðingarnar eru alt ov fáar.

Egil Olsen sigur, at tað átti at verið ein treyt hjá teimum, sum finga alment starv, at tey eisini skuldu gjørt ávisar uppgávur fyri vinnulívið, ella arbeitt fyri vinnulívið ein part av tíðini.

– Hetta hevði givið teimum nógv størri avbjóðingar og gjørt, at teirra heilakapacitet verður hildin viðlíka og mentur

– Tað er ein trupulleiki, at øll heilaorkan í Føroyum er savnað hjá tí almenna.

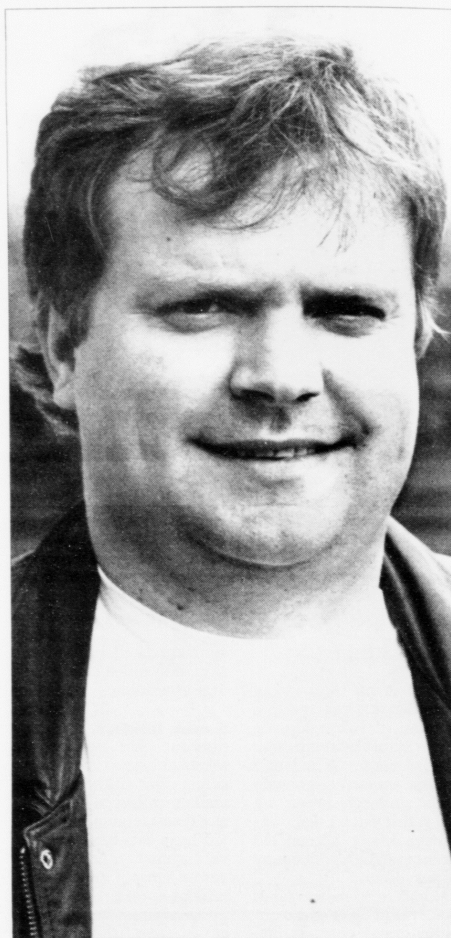
– Har skulu vit sjálvsagt eisini hava gott fólk. Men tey høvdu gjørt nógv størri samfelagsliga nyttu, um tey arbeiddu meiri fyri at menna vinnulívið.

– At vit eiga tey røttu fólkini ivist eg ikki í. Tí tað, tey avrika er á høgum, professionellum støði. Tey eru bara skeivt plaserað í samfelagnum, til vit fáa fulla nýttu burtúrur teimum.

– Tað verður eisini neyðugt at føroyingar fáa sær útbúgvingar, sum hóska til føroyskt vinnulív.

Sveinabræv á flakavirki

Annars heldur hann, at vit eisini eiga at útbúgva tey fólkini betri, sum arbeida á fiskavirkjum.

– Tað ber væl til at fáa fiskivinnuna at kasta meiri av sær. Men tað krevur, at vit tora at bróta upp úr nýggjum, so at vit ikki altíð bara skulu gera, sum hini, sigur Egil Olsen, fiskivinnufrøðingur

– Fiskaarbeiði er ótrúliga lágt í metum. Tað er mangan bara eitt arbeidi, sum fólk taka á seg tá ið tey einki annað fáa. Ella ungdomar fara í fisk eitt ár, áðrenn tey fara at ganga í skúla.

– Fólk halda, at tað fiskaarbeiðið hevur onki uppá seg.

– Onki er meiri skeivt enn tað, tí gott fólk er ein avgerandi fortreyt fyri vinnuni.

– Og kemur ikki broyting í her, spyrst aldrin nakað gott úrslit burtúrur í longdini.

Egil Olsen sigur, at hetta er eitt mál, sum partarnir á arbeidsmarknaðinum áttu at tikið upp.

Hann heldur, at tað er neyðugt at skapa virðing fyri fiskaarbeiði.

– Tað kundi t.d. verið gjørt við, at fólk, sum arbeida á fiskavirki, byrjaðu sum lærlingar, men blivu faklærð og finga sveinabrev, tá ið tey høvdu verið

eina tíð.

–Við sveinabrævinum skal sjálvandi meiri løn fylgja við.

– Í løtunu fær ein skúlaungdomur, sum ongantíð hevur sæð fisk fyrr, somu løn, sum ein garvað flakakona, sum hevur arbeitt í 20 ár, hóast øll vita, at tað tey kunnu ikki avrika tað sama.

Egil Olsen sigur, at tað undrar hann stórliga, at hetta ikki hevur verið eitt mál, sum er tikið fram í sáttmálasamráðingum ímillum arbeidsgevarar og fakfeløgini.

– Faa vit ikki lyft fiskaarbeiðið upp á eitt hægri støði, verður arbeidsmegin alt ov óstöðug til, at nakað veruliga gott kann spyrjast burtúrur.

Egil Olsen sigur, at ein sveinabrev, sum vísti, at hann ella hon dugir tað og tað, mátti eisini verið eitt gott ummæli at havt við sær.

Í Sosíalínum í morgin:

Tað almenna má taka skotlandsrutuna uppafur